

Sykehusinnkjøp HF

Organisasjonsnummer 916 879 067

Telefon 78 95 07 00

post@sykehusinnkjop.no

Sykehusinnkjøp HF, Postboks 40, 9811 Vadsø

Miljøpolicy

Overordnede føringer for klima og miljøarbeid i anskaffelser

Versjon: 2.0 Mnd: Oktober 2020

Versjonshistorikk

Dato	Versjonsnr	Merknad til versjonen	Dokumentadministrator
01.05.2018	1.0	Nytt dokument	Trude Ertresvåg
02.10.2020	2.0	Revidert dokument	Sarah Sinnathamby

Innholdsfortegnelse

1	Hensikt	2
2	Omfang	2
3	Ansvar	2
4	Innspill, publiseringer og revidering	2
5	Definisjoner.....	2
6	Ambisjon	2
7	Regelverk, prosess og prinsipper for miljøvennlige offentlige anskaffelser	2
7.1	Regelverk og prosess for miljøvennlige offentlige anskaffelser	2
7.2	Prinsipper for sirkulærøkonomi bør ligge til grunn for Sykehusinnkjøps anskaffelser	3
7.3	Benytte offentlige kriteriesett for forutsigbarhet	4
7.4	Utvikle miljøkrav	4
7.5	Innovasjon.....	5
8	Miljømål.....	5
9	Generelle prinsipper for formulering av miljøkrav og kriterier som bidrar til å nå miljømålene ...	5
9.1	Miljøkrav i alle anskaffelser	6
9.2	Miljømerkede produkter	6
9.3	Substitusjonsplikten.....	6
9.4	Miljøarbeid hos leverandør	7
10	Vedlegg	7

1 Hensikt

Hensikten med policyen er å gi overordnede føringer for Sykehusinnkjøps miljø- og klimaarbeid. Føringene skal reflektere de regulatoriske krav som påligger foretakene gjennom vedtekter, lovverk og retningslinjer for å standardisere miljø- og klimakrav som benyttes i anskaffelser i foretaket, og for å definere forbedringsområder slik at det over tid kan føre til en høyere standard i miljø- og klimaarbeidet.

2 Omfang

Policyen omfatter alle divisjoner i Sykehusinnkjøp HF. Divisjon legemidler er unntatt punktene 9.2, 9.3 og tilhørende annex.

3 Ansvar

Styret i Sykehusinnkjøp fastlegger miljøpolicy etter høring hos de regionale helseforetakene. Samtlige anskaffelser skal vurderes opp mot foretakets miljøpolicy. Pasienthensyn og kostnadseffektivitet skal vurderes særskilt.

4 Innspill, publiseringer og revidering

Helseforetakene og leverandørmarkedet konsulteres i utarbeidelsen av miljøpolicy og blir invitert til å gi innspill når policy revideres, for å sikre at den er effektiv og relevant. Oppdatert miljøpolicy med Annex 1 og Annex 2 skal til enhver tid ligge ute på Sykehusinnkjøp HFs nettsider og være tilgjengelig for leverandørmarkedet.

Miljøpolicyen skal revideres innen 31. januar annethvert år f.o.m. 2021, og under ekstraordinære situasjoner ved behov. Målet med regelmessig revidering er å sikre oppdatert informasjon og kontinuerlig innsats for å fremme miljø i anskaffelsene Sykehusinnkjøp gjennomfører.

5 Definisjoner

Med miljøpolicy, -mål og -krav omfattes hensyn til miljø og/eller klima.

6 Ambisjon

Sykehusinnkjøp skal jobbe kontinuerlig med å forbedre foretakets miljøarbeid for å tilfredsstille eierens krav i stiftelsesvedtektene om å være «en pådriver for miljøvennlig innkjøp». Sykehusinnkjøp skal forbli en verdifull partner for helseforetakene ved å fremme miljøvennlige produkter og tjenester.

7 Regelverk, prosess og prinsipper for miljøvennlige offentlige anskaffelser

7.1 Regelverk og prosess for miljøvennlige offentlige anskaffelser

Anskaffelsesprosessen er regulert av lov om offentlige anskaffelser (LOA) med tilhørende forskrifter. Etter revisjon i 2017 krever regelverket at offentlige myndigheter «[...] skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant» (§ 5). Følgende ligger til grunn for anskaffelsene Sykehusinnkjøp gjennomfører:

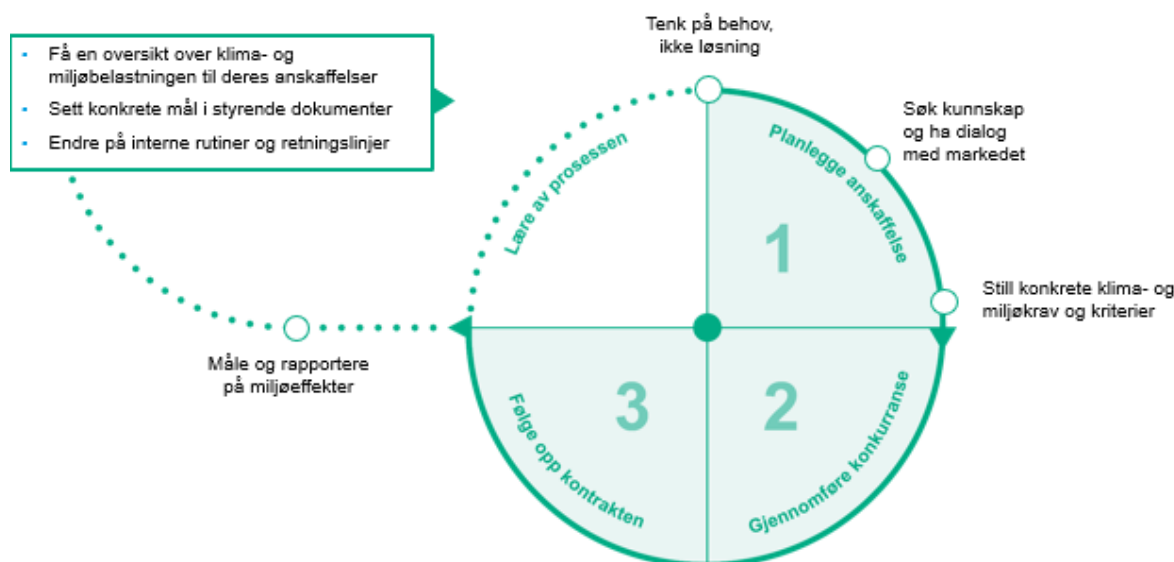

Formålet med offentlige anskaffelser i Sykehusinnkjøp er å dekke helseforetakenes behov. Leder – anskaffelse skal avklare og beskrive behovet og hvordan det skal dekkes i anskaffelsen. Dette valget kan i seg selv påvirke miljøbelastningen (f.eks. krav til leveransefrekvens, kjøp eller leie etter behov osv.).

Forskrift om offentlige anskaffelser understreker at offentlige myndigheter «[...] kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen» (§ 7-9). Miljøkrav og kriterier skal utarbeides på bakgrunn av en behovsvurdering og med basis i styrende dokumenter, markedsundersøkelser og en vurdering av hvordan miljø best kan ivaretas, blant annet på bakgrunn av økonomiske kostnader.

Det er viktig at kontrakter følges opp for å sikre at man oppnår leveranser med avtalt miljøprestasjon. God anskaffelsespraksis krever videre at man har på plass rutiner for å bruke erfaringer fra tidligere anskaffelser som underlag for kommende behovsvurderinger, for å sikre kontinuerlig forbedring.

Prosessen er illustrert i figuren nedenfor.

Figur 1: Prosess for å beslutte, stille og følge opp krav og spesifikasjoner til miljø i offentlige anskaffelser. Kilde: DFØ¹

7.2 Prinsipper for sirkulærøkonomi bør ligge til grunn for Sykehusinnkjøps anskaffelser

Sirkulær økonomi står sentralt i EUs Green Deal². Norske myndigheter har i 2020 varslet at EUs satsing på sirkulær økonomi sannsynligvis vil gi behov for endringer i norsk regelverk³. Sirkulær økonomi handler om å bevege seg fra en lineær økonomi hvor man utvinner ressurser, produserer, forbruker

¹ <https://www.anskaffelser.no/verktoy/veiledere/kom-i-gang-med-gronne-anskaffelser#Tenk%20p%C3%A5%20behov%20og%20ikke%20l%C3%B8sning>

² Green Deal er Europakommisjonens vekststrategi, og ble fremmet i 2019. Målet med strategien er å gjøre EU klimanøytralt i 2050, parallelt med økonomisk vekst, der veksten frikobles fra ressursbruk. Sirkulærøkonomi er en av pilarene i strategien. EUs handlingsplan for sirkulærøkonomi ble publisert i 2020. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en; https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf

³ <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/jan/veikart-for-sirkular-okonomi-2019/id2691183/>

og kaster, til en økonomi hvor man forvalter ressursene på en slik måte at man forebygger at avfall oppstår⁴. Det er estimert at opp mot 80 prosent av et produkts miljøbelastning over livsløpet avgjøres av hvordan det er designet. Ifølge regjeringen har produsenter per i dag ikke tilstrekkelige insentiver til å gjøre sine produkter mer sirkulære⁵.

Helseforetakenes anskaffelser bør følge prioriteringene i avfallshierarkiet (se figur nedenfor). Man bør forsøke å finne løsninger så høyt oppe i hierarkiet som mulig. Målet er å redusere mengden ressurser som forsvinner ut av kretsløpet.

Figur 2: Sjekkliste for Leder - anskaffelse; følg prinsippene i avfallshierarkiet. Kilde: Figur etter modell av DFØs avfallshierarki⁶.

7.3 Benytte offentlige kriteriesett for forutsigbarhet

Sykehusinnkjøp skal være forutsigbar på aktuelle og kommende miljøkrav og -kriterier. Stabile og forutsigbare krav gir leverandørene insentiv til å jobbe kontinuerlig med å fremme miljø og innovasjon, og til å gjøre nødvendige investeringer som slike krav vil kunne utløse.

For at leverandører skal kunne vite hvilke spilleregler som gjelder i offentlige anskaffelser, skal Sykehusinnkjøp benytte offentlige kriteriesett og anerkjente miljømerker så langt som mulig. Hvor offentlige kriteriesett angir valg mellom nivå på kravene, som i Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) sin Kriterieveiviser⁷ eller EUs grønne innkjøpskriterier⁸, skal Sykehusinnkjøp være lojal mot eierens føringer om å være en pådriver for miljøvennlig innkjøp. For miljømerker, se 9.2.

7.4 Utvikle miljøkrav

Sykehusinnkjøp skal aktivt samarbeide med relevante aktører for å standardisere miljøkrav innen medisinske kategorier. Dette er kategorier hvor det i liten grad eksisterer kravutvikling i offentlig regi. Samarbeid med sammenlignbare innkjøpsorganisasjoner, særlig i Norden, gir større volum bak kravene og derav bedre mulighet for å oppnå ønsket sortiment. Det er også et økonomisk aspekt

⁴ <https://www.anskaffelser.no/samfunnsansvar/sirkulaere-anskaffelser>

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/jan/veikart-for-sirkular-okonomi-2019/id2691183/>

⁶ <https://www.anskaffelser.no/samfunnsansvar/sirkulaere-anskaffelser>

⁷ <https://kriterieveiviseren.difi.no/>

⁸ https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

knyttet til oppnåelse av lavere priser dersom innkjøpsvolum økes. Standardisering av dokumentasjonskrav vil dessuten forenkle administrasjonen i utarbeidelse av anbudsbesvarelser, som er viktig for å sikre deltakelse fra små og mellomstore leverandører.

7.5 Innovasjon

Som en av Norges største offentlige innkjøpere har Sykehusinnkjøp, på vegne av helseforetakene, et ansvar og et potensial for å bidra til å stimulere til innovasjon som omfatter miljøvennlige løsninger i helsesektoren. Innovasjon kan både omfatte nye løsninger, eller løsninger som tas i bruk på en ny måte, for eksempel innenfor en ny sektor⁹. I anskaffelser der man ønsker å fremme innovative løsninger spesielt, bør man gjøre en særskilt vurdering av hvilken anskaffelsesprosedyre som er best egnet. Innovative løsninger kjennetegnes typisk av behov for god planlegging, utbredt dialog med leverandørmarkedet og bruk av ytelses- og funksjonskrav som behov framfor å peke på en gitt løsning/produkt. Prosedyrer som åpner for mye dialog med leverandører kan være best egnet, for eksempel konkurransepreget dialog eller innovasjonspartnerskap¹⁰.

8 Miljømål

Sykehusinnkjøp skal bidra til følgende:

- 1) Fase ut eller redusere helse- og miljøskadelige stoffer i produkter eller tjenester til sykehusene.
- 2) Redusere miljø- og klimapåvirkningen til et minimum gjennom hele livssyklusen til avtaleprodukter og tjenester.
- 3) Stille tydelige og forutsigbare miljøkrav for å fremme miljøarbeid i produkter og produksjonskjede.

9 Generelle prinsipper for formulering av miljøkrav og kriterier som bidrar til å nå miljømålene

Utgangspunkt

Under følger generelle prinsipper for formulering av miljøkrav og kriterier, som Leder – anskaffelse bør benytte i anskaffelser. Kravene kan justeres, eksempelvis fra obligatoriske krav til evalueringskriterier, hvis det er nødvendig for å sikre at man får dekket behovet i helseforetakene.

Markedsundersøkelser

Obligatoriske krav bør ikke stilles uten kjennskap til markedssituasjonen. Markedsundersøkelser bør gjennomføres når anskaffelsen har stor påvirkning på miljø og/eller klima, prosjektgruppen har lav kunnskap om markedssituasjonen, der man kan forvente betydelig bevegelse i markedet siden forrige anskaffelse, eller hvor man antar det er rom for innovasjon. I tillegg til tilbakemelding på foreslåtte miljøkrav og kriterier, er det viktig å få innspill og råd fra potensielle tilbydere på andre aktuelle krav og kriterier.

---

⁹ <https://innovativeanskaffelser.no/wp-content/uploads/2018/10/iaa-ks-bedrift.pdf>

¹⁰ <https://www.anskaffelser.no/innovasjon>

9.1 Miljøkrav i alle anskaffelser

- Sykehusinnkjøp skal stille miljøkrav og kriterier i alle anskaffelser hvor det er relevant.
- Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det som hovedregel vektet minimum 30 %, i tråd med § 7-9 i forskrift om offentlige anskaffelser. Dersom miljøhensyn også tas inn som obligatorisk krav eller kontraktskrav, er det hensiktsmessig å redusere vektingsprosent for miljø som tildelingskriterium.

Der leverandører ikke kan levere på en ytelse ved inngåelse av kontrakt, kan man bruke kontraktsvilkår. Man kan dessuten bruke kontraktsperioden til å varsle markedet om kommende minimumskrav som vil inntreffe i fremtiden (for eks. ved inngåelse av neste kontrakt).

Det anbefales å prioritere obligatoriske krav og/eller kontraktskrav, som sikrer at produktet eller tjenesten har ønsket egenskap. Eventuelt kan tildelingskriterier brukes (som en «plan B»).

9.2 Miljømerkede produkter

Som hovedregel skal type 1-miljømerker stilles som obligatorisk krav, forutsatt at behovet med anskaffelsen dekkes. Obligatoriske krav bør ikke stilles uten kjennskap til markedssituasjonen. Brukes miljømerker som kontraktskrav, skal tidsperiode for å oppnå lisens settes fra kontraktsignering. Anbefalt tidsfrist er seks til tolv måneder. Det gir tid til interne forberedelser hos valgt leverandør. Benyttes miljømerker som evalueringskriterium, eksempelvis hvor det er få tilbydere som har lisens, bør anbefalt vektning i Annex 1 Miljømerker brukes.

Hvilke produktgrupper som er relevant fremgår av Annex 1 Miljømerker. Type 1-miljømerker, basert på ISO 14024, har et livssyklusperspektiv, er tredjepartssertifisert og hjelper sykehusene med å sikre lavere klimautslipp og begrenset forurensing og ressursløsning.

Annex 1 Miljømerker er et levende dokument som følger utviklingen av kriteriesett. Stiftelsen Miljømerking bistår med regelmessig oppdatering av dokumentet for å hjelpe helseregionene med å møte medlemskapsforpliktelser gjennom Nettverk for miljømerket innkjøp¹¹. Helseregionene som er medlemmer, plikter gjennom medlemskapet å kunne vise økt volum av innkjøp av type 1-miljømerkede varer og tjenester fra år til år.

9.3 Substitusjonsplikten

Sykehusinnkjøp skal på vegne av helseforetakene, jobbe med å bytte ut (substituere) eller redusere farlige stoffer i produkter som er invasive, kommer i kontakt med pasienter eller stoffer som kan være farlige for personene som jobber med dem eller lager dem.

Substitusjonsplikten følger av produktkontrollloven § 3-a og arbeidsmiljøloven § 4-5, i tillegg til krav fra myndighetene om å fase ut stoffer på den norske prioritetslista¹².

- *Annex 2 Substitusjon av helse- og miljøskadelige stoffer* viser hvilke krav som skal benyttes i relevante anskaffelser. Stoffene som reguleres skal ikke forekomme i produkter til sykehusene utover definerte grenseverdier, med mindre det ikke finnes funksjonelle alternativer eller det er gitt unntak fra fag.

---

¹¹ Helse Midt-Norge, Helse Sør-Øst og Helse Vest er medlemmer av Nettverk for miljømerket innkjøp: <https://www.svanemerket.no/innkjop/innkjopernettverk/>

¹² <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/kjemikalier/regelverk/prioritetslista/>

Særlig relevante kategorier er pasientnære / ansattnære kategorier som medisinske forbruksvarer, kirurgiske produkter, laboratorie-produkter og utstyr, samt medisinsk-teknisk utstyr. For øvrige kategorier kan det være hensiktsmessig å benytte deler av kravene i Annex 2. Er det mulig med obligatorisk krav om type 1-miljømerker, kan dette være dekkende for kjemikaliekravene i Annex 2.

9.4 Miljøarbeid hos leverandør

- Sykehusinnkjøp kan stille krav om et strukturert miljøarbeid ved avtalestart til tjenesteleverandører:

Leverandøren skal da ved avtalestart ha et strukturert og dokumentert miljøarbeid som er åpent for granskning av oppdragsgiver. Miljøarbeidet skal være aktivt i hele avtaleperioden. For å oppfylle vilkåret skal leverandøren minimum ha:

- En miljøpolicy som er vedtatt av ledelsen og vel kjent blant ansatte.
- Identifisert relevante miljøaspekter ved ytelsen som leveres under denne rammeavtalen.
- En rutine som, under hele avtaleperioden, sikrer at ytelsen oppfyller gitte miljøkrav i kravspesifikasjonen og rammeavtalen.
- Målbare og tidsavgrensede mål for miljøarbeidet.
- Årlig følge opp miljøarbeidet etter dette punktet.

Krav om sertifisert miljøledelse kan vurderes

Krav om sertifisert miljøledelse kan benyttes i anskaffelser hvor det står i forhold til ytelsen som leveres. Obligatoriske krav bør ikke stilles uten kjennskap til markedssituasjonen. Husk at et slikt krav kan ekskludere mindre selskaper fra å levere, særlig nyetablerte selskaper. Kravet bør benyttes når det er viktig at leverandøren har et operativt miljøledelsessystem fra kontraktsstart:

- Tjenesteyter skal ha et miljøstyringssystem sertifisert etter ISO 14001, EMAS (EUs ordning for miljøstyring og miljørevisjon) eller Miljøfyrtårn.

10 Vedlegg

Annex 1 Miljømerker

Annex 2 Substitusjon av helse- og miljøskadelige stoffer